

Izvesnost je apsolutan pojam, ako je nešto izvesno onda ništa ne može biti izvesnije od toga. Ako je nešto apsolutno izvesno, to podrazumeva da nema nikakvog razloga za sumnju. Relativni pojmovi su oni koje možemo stepenovati. Kada kažemo da smo u nešto ubeđeni, podrazumevamo da kada smo veoma ubeđeni, možemo biti još ubeđeniji. Bar tako misli Drecki. Da bi nam objasnio šta su apsolutni pojmovi, on se služi primerima kao što su ravno pravo suvo prazno itd. To bi sve bili apsolutni pojmovi koje treba razlikovati u odnosu na relativne pojmove - neravno, na primer, ako je nešto neravno nešto može biti neravnije od toga. Čudan je zaključak da je izvesno apsolutan pojam, ako je nešto izvesno deluje kao da nešto drugo može biti izvesnije. Drecki se slaže sa tim zaključkom s tim što apsolutnost pojma znanja izvlači iz apsolutnosti pojma opravdanja ne izvesnosti.

Šta znači da je nešto ravnije od nečeg drugog? To znači da ili je blizu tome da bude ili je bliže tome da bude ravno ili je jedno ravno a drugo je neravno. Šta to u prevodu znači? Pa recimo da je jedan put ravniji od drugog, kaže nam samo to da je gazela ravnija u ovom trenutku od bilo kog kolovoza u Beogradu, bliža je tome da bude ravna. Kada kažemo za neki put da je ravan pa u nekom praktičnom smislu zadovoljava naše potrebe i reći ćemo uvek da je on ravan bez ikakvih ustezanja, problem je u tome što možemo da se zapitamo da li je on zaista ravan, pa sigurno nije ravniji od ogledala, u neke praktične svakodnevne svrhe mi kažemo da je put ravan, u iste svrhe kažemo da je nešto izvesno, da neko nešto zna i nemamo nikakve probleme s tim. Uzmite recimo neki komad prostora koji je vakuum, u praktične svrhe za recimo fizičke eksperimente vakumiranje hrane itd. Ta zapremina je vakuum i ono zadovoljava, možda ne definiciju, ali praktične svrhe. Mi možemo da kažemo to funkcioniše kao vakuum i potpuno je svejedno. Taj put je ravan i potpuno je svejedno da li je ravniji od nekog drugog. Koji uslov zadovoljava nešto što je ravno - da na njemu nije prisutna nikakva neravnina. Pa opet, na putu ima nekih neravnina ali to nije bitno, kada bi ih bilo na ogledalu to bi itekako bilo bitno. To što u nekom prostoru koji zovemo vakuum, i dalje ima nekih čestica vazduha to nam ništa ne smeta, ali vakuum je nešto u čemu nema nikakvih čestica što inače sačinjava vazduh. Šta je ravno, šta je pravo - ono na čemu nema nikakve krivine. Ako pogledamo kako stvari stoje u prirodi, ako ovaj sto podvrgnemo dovoljno velikom uvećanju i ako je dovoljno ravan u praktične svrhe, ako ga podvrgnemo velikom uvećanju videćemo da ima ispupčenja, videćemo da nema ničega što je stvarno ravno. Zato smo često skloni da kažemo da je neko verovanje izvesnije od nekog drugog. To je savršeno jasno jer na primer u neko verovanje imamo vrlo malo razloga da sumnjamo, vrlo je izvesno da postoje automobili recimo, nego da je nadmorska visina Kilimandžara pet hiljada i nešto metara itd. Mi vrlo često kažemo da je nešto izvesnije od drugog. To ima isti status kao što kažete da je nešto ravnije od drugog. Vidimo da u prirodi u stvarnosti i zbog prirode same stvarnosti da zapravo ne postoji ništa što je stvarno ravno, ravno je ono na čemu ne postoji nikakva neravnina, a priroda je u stvari džombasta i gromuljičava. Ovo ima veze sa svim onim što smo govorili u vezi sa znanjem.

Analizirajmo pojam izvesnosti, ako je apsolutan kao pojam ravnog i pravog, on bi bio bazičan apsolutni pojam. Pojam kocke je izveden iz pojma pravog i ravnog. Sastoji se od šest ravnih površina i nekoliko pravih linija itd. Mora da zadovoljava uslove koje zadovoljavaju neki bazični pojmovi. Na isti način bi znanje bio izveden apsolutan pojam iz pojma izvesnosti. Koja je razlika između ravnog i neravnog - ako je nešto neravno, uvek može da postoji nešto što je neravnije od toga. Neravnija površina znači da na njoj ima više neravnina ili da su veće. U svakom slučaju logički je moguće da postoji neravnija površina od neke koja je neravnija od neke druge itd. Ako prevedemo biti neravan to ne znači da ste bliži tome da budete zaista neravni. Biti ravan znači da ste bliži tome da budete stvarno ravni. Ako je nešto ravnije od nečeg drugog onda to znači da je to bliže tome da bude ravno, a neravnije ne znači da je bliže tome da bude neravno. Isto važi i za izvesnost - ako je nešto izvesnije onda je bliže tome da bude izvesno. Mi samo kažemo time da to nije zaista izvesno. Znači, ono što apsolutni pojmovi zahtevaju je odsustvo bilo

čega što je suprotno, odsustvo neravnine, krivine, u slučaju izvesnosti odsustvo bilo koje sumnje. E sad, šta se dešava sa našim ključnim pojmom, pojmom znanja. Anger će tvrditi da je nužan pojam za pojam znanja izvesnost. Primer učenika koji dolazi na čas, i profesor ga pita kada je bila bitka kod Hejstingsa i on prilično nesigurno maglovito se seća podatka i kaže 1066. godine i vi zaključujete da on nekako ipak zna taj odgovor. Nije puko nagađanje, nejasna je situacija. Vi ne vidite iz perspektive profesora ne vidite pozadinu kako je došao do tog zaključka, kako je video u knjizi kako je zapamtio. Anger kaže da je problem u tome što on nije apsolutno siguran u ono što tvrdi i ako pogledamo sam pojam znanja videćemo da ne možemo da kažemo da on to zna jer to za njega nije stvarno izvesno. U nekim kontekstima ćemo biti spremni da kažemo pa možda za njega to nije zaista nije sigurno, ali da to zna. Zaista i stvarno upućuju na izvesnost kao uslov za znanje. A ako on stvarno zna a to za njega nije zaista izvesno, to ne možemo da tvrdimo. To je prilično jaka teza o tome šta je sadržina pojma znanja.

Kako dolazimo do skeptičkog zaključka? Vratimo se na primenjivost naših pojmova kao što su pravo ravno kako dolazimo do skeptičkog zaključka - vidimo kad nešto podvrgnemo dovoljno velikom uvećanju vidimo da nije stvarno pravo. Ako naša verovanja podvrgnemo strogim kriterijumima, videćemo da uvek možemo dovesti u pitanje izvesnost nekog verovanja. Ali Anger kaže da nije samo u tome poenta što uvek možemo da nađemo razlog za sumnju. Nego postoji jedan vrlo zanimljiv argument koji se nameće kada postavite stvari na ovaj način. Da li je izvesno da postoje automobili? Ali šta ako se zapitam da li je nešto izvesnije od toga, pa mora da postoji. Ako postoji nešto izvesnije, onda nije stvarno izvesno da postoje automobili. Dakle, ne postoji skoro ništa ako uopšte nešto postoji o čemu mogu nešto da znam. Ovde je zaključak paradoksalan - pretpostavljate da znate mnoge zdravorazumske istine, a ovde dolazite do zaključka koji protivreči tome. Anger je o tome napisao jednu knjigu koja se zove Ignorance. Ta knjiga ima mnoštvo sumanutih argumenata koji su strašno interesantni - istina ne postoji, racionalnost ne postoji, itd.

Ovaj argument je jako dobar, zato što nije tako lako izaći na kraj sa njim.

Anger se neće suprotstaviti tome da mi verujemo u razne stvari, čak da imamo razloge da verujemo u te stvari, ima problem samo sa pojmom znanja shvaćenim kao aposlutnim pojmom. U praktične svrhe nam je dovoljno da imamo neke razloge, ponekad smo primorani da imamo razloge, primorani smo da delamo itd. I primorani smo da te razloge ne istražujemo do kraja. Ali setite se Dekarta kao čistog istraživača, on nas dovodi da o izvesnosti razmišljate na ovaj način, oslobođenog od praktičnih interesa.

Izvesnost je odsustvo svake sumnje. Biti ravan znači odsustvo svake neravnine. Međutim, iz ove Dreckeove perspektive to uopšte nije tačno. Napadate onaj uslov koji se odnosi na samu definiciju. Prvo, moram da se ogradim, za Dreckea nužan uslov za znanje nije izvesnost nego opravdanje, opravdanje treba posmatrati kao potpuno celovito, nema praga opravdanja, kad bismo arbitrarno postavili negde prag bilo bi krajnje proizvoljno uvek bi se mogli zapitati... Uzmimo recimo verovatnoću izvlačenja belih kuglica iz jedne kutije 95 u jednoj i 95 u drugoj, ako je 0,95 prag opravdanja pa znam da ću izvući belu kuglicu, opravdano je da verujem, uvek možete crnu nije opravdano, imate dve kutije, verovatnoća je da imate 0,95x0,95 što je manje od 0,95, opravdanje kada imate dve kutije nije opravdano a kad imate jednu da je opravdano. To je prilično arbitrarno. Najdublji razlog leži u tome što baratamo sa propozicionalnog znanja, znanja da je nešto slučaj. Ne tiče se znanja u smislu prepoznavanja, poznavanja, znanja kako. I to propozicionalno znanje podrazumeva neko opravdanje verovanja koje zadovoljava određene uslove, znači ako ja u ovom trenutku verujem da su danas u Kairu bili neredi ja imam savršeno dobro opravdanje za to, video sam to na nekoliko televizija, da sam slučajno bio u Kairu ja bih takođe i da sam video i televiziju, ja bih imao dodatni razlog, možda da budem ubeđeniji, ali dodatni razlozi ne povećavaju moje opravdanje, ja ga imam ili nemam. Opravdanje

može da bude dovoljno, ono što bi Ostin rekao dovoljno je dovoljno, to ne znači sve. Tu se krije možda neka loša pozadina Dreckeovog argumenta.

Drecki u stvari hoće da kaže da znanje, pravo, ravno zapravo imaju relaciono apsolutni karakter. Mi treba da se zapitamo šta ubrajamo u neravninu šta ubrajamo u krivinu šta ubrajamo u razloge za sumnju. Recimo, kad tvrdim da je frižider prazan, za nekog normalnog čoveka frižider je prazan ako nema one hrane koju jede voli itd, za majstora frižider je prazan ako nema delova koje on servisira obično, servisera ne zanima sadržaj hrane u njemu nego mehanički delovi; meni je frižider uvek prazan, koliko god bio pun, meni je uvek prazan. Kad kažemo da je neko skladište prazno, onda podrazumevam da u njemu nema robe, sanduka, paketa, u njemu ima čak i sijalica molekula vazduha, ali ono je svejedno prazno; kad kažem da mi je džep prazan znači da je ispražnjen od relevantnih stvari, možda u njemu ima mrvica čokolade itd ali on je prazan. Ogledalo je ravno kad na njemu nema relevantnih ispupčenja. Ravno je ono na čemu nema nikakve neravnine. Na ogledalu zaista nema neravnine, ali se moramo pitati šta se ubraja u neravnine. I on kaže da su to relaciono apsolutni pojmovi. Zato što su apsolutni u odnosu na neki standard. Šta bi onda bilo sa znanjem? Ili sa izvesnošću? Pa, zavisi šta ubrajamo u razlog za sumnju. On se zapravo pita šta je relevantna alternativa koja ugrožava opravdanje.

Zamislite da se nalazite na jezeru u Viskonsinu i recimo da se bavite Ostinovim hobijem i vidite patku čegrtušu, i tvrdite znam da je to patka čegrtuša, kako znate, postoje relevantne alternative koje morate da uklonite - na primer, da je to obična patka, videli ste da ima beli rep, crnu glavu itd. Sposobni ste da otklonite relevantne alternative. Postoji kontrastni skup alternativa, recimo, da je to slon. Šta je poenta kod skeptika, problem je što je kontrastni skup jednak relevantnom skupu. Vi na osnovu nekih relevantnih obeležja procenjujete da je to patka čegrtuša i što je najvažnije postoje relevantni izazovi koji se postavljaju da je to patka čegrtuša. Mogućnosti kao što je na primer da je reč o prevari zlog demona, takve udaljene mogućnosti su rezultat razmišljanja o znanju kao nečemu što je posledica, zapravo znanje je posledica da eliminišete sve što spada u kontrastni skup. U čemu je razlika između Ostina i Dreckea? Drecke insistira na tome da vi morate da se zapitate šta je to relevantni izazov, a to vas navodi na to o čemu Ostin nije razmišljao a to je relaciono apsolutno znanje. Da bi tvrdio da u skupu alternativa postoji naravno skup koji je relevantan i to predstavlja ono što morate da uklonite da biste tvrdili da nešto znate, da biste to zaista znali. Taj skup relevantnih alternativa je promenljiv i može da obuhvati i neke elemente kontrastnog skupa. Dođe sad neki veliki ornitolog i kaže da je došao da ispita mogućnost da to nije možda sibirski gnjurac, da oni doleću iz Sibira, sleću na to jezero u Viskonsinu i kad slete, i pošto imaju crveni stomak i po tome se razlikuju od onih patki, vi ne možete da procenite da li je to sibirski gnjurac ili patka čegrtuša. Poenta ovih bizarnih primera je u tome da neki elementi kontrastnog skupa u nekim okolnostima mogu postati elementi relevantnog skupa. Sve je u vezi sa onim pitanjem šta predstavlja relevantnu alternativu. Tu dolazimo do ključnog problema za ovakvu teoriju, pod pretpostavkom da smo prihvatili da je znanje relaciono apsolutni pojam. Upozoravam vas da je pojam neoženjen ili trudna to su opet ne spadaju u ovu grupu pojmova, ali možemo tvrditi da su u specifičnom smislu apsolutni, ne spadaju u ovu grupu jer se ne mogu stepenovati, a ravan prav se bar na prvi pogled mogu stepenovati. I sad on zapravo hoće da kaže da ovi pojmovi kao ravno pravo izvesno da su to relaciono apsolutni pojmovi. Znači imamo jednu jasnu sliku o tome u čemu leži skeptički trik. Izjednačili ste kontrastni sa relevantnim skupom. Svako ispupčenje posmatrate kao relevantno ispupčenje. Najveći problem za teoriju relaciono apsolutnih pojmova je šta se ubraja u relevantna alternative. Sam Drecki tu navodi nekoliko kriterijuma: neki od tih kriterijuma leže u načinu na koji mi iznosimo svoje opravdanje u stvari hoće da kaže da čim iznesemo neku tezu neki iskaz način na koji izgovaramo je ono gde leži mesto relevantnih alternativa. Ako kažemo da je Pera prodao automobil Žiki, onda nije problem ni šta je prodao ni kome je prodao, vi ukazujete da je problem sa prodajom, nije mu poklonio, Žika mu nije ukrao, pera je prodao

automobi Žiki. Da ste naglasili automobil, onda već ispada iz razmatranja prodaja i Pera. Kako izgovarate, ukazujete gde u znanju leži problem. Mi prirodno ukazujemo šta je relevantna alternativa u određenom slučaju. To se isto tiče i subjekata ovih naših iskaza. Vi samim ukazivanjem na određenu osobu ukazujete na to da mnoge od bizarnih skeptičkih mogućnosti su otklonjene, da nema govora o tome kada analizirate moje znanje (primer sa Perom Perićem kome je priča bila smešna).

Jasno je da mi u samom govoru sagledavamo gde leže relevantne alternative. Takođe, kad saopštavam način na koji sam ja nešto saznao ja najčešće ukazujem na to da taj način nije nešto o čemu možemo da raspravljamo. Video sam da su njih dvoje zaljubljeni jer se tako ponašaju. To da su moje perceptivne sposobnosti dobre da li sam žrtva iluzija itd, to nije relevantno, nego da li su se oni zaista tako ponašaju, da li to ukazuje na vezu između njih itd. Kad kažem saznao sam da radnici Zastave štrajkuju, podrazumevam da sam to pročitao u novinama, da je to nešto pouzdano, znači, bez obzira da li sam nešto video čuo podrazumevam da je taj kanal ok, da to nije izvor relevantnih alternativa. Ono na šta treba ukazati ovde šta je poseban problem, to je da ne treba pomisliti da relevantnost alternative zavisi od toga koliko je nama značajno da znamo da je nešto istina u tom trenutku. Ako se vozim u pustinji i pokazivač na mom meraču nivoa goriva pokazuje da mi je rezervoar pun ja mogu za sebe da kažem da znam da imam dovoljno goriva, bez obzira što je situacija krajnje rizična i moram da budem oprezan. Ako je pokazivač isti u gradu, onda znam da imam goriva u automobilu. Bez obzira što su drastično različite situacije. Važnije mi je da imam gorivo u pustinji, da znam da imam gorivo u pustinji, nego što mi je važno da znam da imam gorivo u gradu, ali to ništa ne menja ništa u samom znanju, ako je taj merač ispravan. Ono što ostaje najveći problem je pitanje koje su alternative zaista suviše udaljene. To je najosetljivije pitanje u celoj priči. Recimo, da se vratimo na bizarni slučaj sa patkom čegrtušom. Zamislite da ornitolog nije u pravu i da sibirski gnjurci ne doleću na to jezero. Da li vi i dalje znate da je to patka čegrtuša? Problem je u tome što on nema verovanje da je to čegrtuša. A sad, ali u kom trenutku je on znao da je to čegrtuša? Pre nego što je ornitolog došao. U čemu je razlika? Razlika je samo na subjektivnom planu, na planu njegovog verovanja. U trenutku kada mu dolazi ornitolog i kaže mu vrlo je moguće da je to sibirski gnjurac. I dalje je istinito da je to čegrtuša. Ovde je postala relevantna alternativa što je ornitolog rekao da je to možda sibirski gnjurac. Razlika između dve situacije - situacija u kojoj sibirski gnjurci u kojoj mogu da dolete i druga u kojoj oni uopšte ne mogu da dolete. Mnogi kontekstualiti imaju potrebu da se ukapuju u kontekstualno određenim uslovima, imate potrebu da podvučete crtu - on zna u tim i tim slučajevima ako su ti i ti uslovi zadovoljeni. Drecki ima u vidu razliku kada oni mogu da dolete i kada oni ne mogu. Bez obzira koliko je ornitolog bogat diplomama, aktivnosti koje se oko vas odvijaju - grupa lokalaca vam saopšti da je to sibirski gnjurac, da li to sad dovodi u pitanje itd. Uzmimo neku graničnu situaciju - grupa lokalaca koja vam saopštava da je vrlo moguće to sibirski gnjurac. Ali u suštini nema potrebe da se negde ukopavate i podvlačite crtu, ono što je zapravo poenta u ovom situaciji da vi znate ako u stvarnoj situaciji aktuelno nisu moguće one alternative koje bi dovele u pitanje vaše znanje. U ovom slučaju ukoliko u stvarnoj situaciji nije zaista moguće da sibirski gnjurci doleću do tog jezera, ukoliko to nije moguće, onda vi znate da je to patka čegrtuša. Štaviše, intervencija ornitologa dovodi u pitanje vaše znanje ne tako što postavlja relevantne alternative, ona u stvari dovodi u pitanje vaše verovanje da je to patka čegrtuša, i na taj način ugrožava vaše znanje. Problem je što vi prestajete da verujete da je to patka čegrtuša. Ono što zapravo predstavlja mesto relevantnih alternativa ono što aktuelno postoji u stvarnoj situaciji. Ako zaista postoje, i zaista mogu da dolete do jezera, onda sibirski gnjurci postaju relevantna alternativa. To je na neki način Dreckeov odgovor, vrlo je restriktivan odgovor među teorijom relevantnih alternativa, ali tipična kontekstualistička potreba da se podvuče crta.

Teorija saznanja I od 21.11.

Vrlo je sporna pretpostavka zbog toga što, to da nemate verovanje, jer je pitanje da li vi zaista u toj situaciji nemate baš nikakvo verovanje, ali na to se može odgovoriti, možete da tvrdite da verujete da je to ptica, da verujete da je to crno-bela ptica, a da ne verujete da je to patka čegrtuša. Ideja je da se menja sadržaj vaših verovanja, vi više ne verujete da je to čegrtuša, vi verujete da je to čegrtuša ili gnjurac, na primer.